

УДК 346.1

МИКИТЕНКО Людмила,

к. ю. н., доцент кафедри міжнародного приватного,
комерційного та цивільного права Київського національного
торговельно-економічного університету

ЗУПИНЕННЯ ДІЇ ЛІЦЕНЗІЇ НА ПРОВАДЖЕННЯ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

На підставі аналізу чинного та перспективного законодавства України проведено комплексне дослідження теоретичних та практичних аспектів щодо зупинення дії ліцензії: позбавлення чи обмеження права на господарську діяльність як ефективного та оперативного заходу адміністративного примусу. Досліджено переваги прийняття рішення про зупинення дії ліцензії від її анулювання.

Ключові слова: господарська діяльність, ліцензування, ліцензія, суб'єкт господарювання, анулювання ліцензії, зупинення ліцензії, заходи адміністративного примусу.

Микитенко Л. Приостановление действия лицензии на осуществление хозяйственной деятельности. На основании анализа действующего и перспективного законодательства Украины проведено комплексное исследование теоретических и практических аспектов о приостановлении действия лицензии: лишение или ограничение прав на хозяйственную деятельность как эффективной и оперативной меры административного воздействия. Исследованы преимущества принятия решения о приостановлении действия лицензии от ее аннулирования.

Ключевые слова: хозяйственная деятельность, лицензирование, лицензия, субъект хозяйствования, аннулирование лицензии, приостановление лицензии, меры административного воздействия.

Постановка проблеми. Удосконалення всіх етапів і процедур ліцензування, зокрема, шляхом їх уніфікації – одна з причин прийняття Закону України «Про ліцензування видів господарської діяльності» від 02.03.2015 № 222-VIII [1]. Однак процедура щодо зупинення дії ліцензії так і залишилась не уніфікованою, оскільки деякі нормативно-правові акти, на відміну від зазначеного закону, передбачають право органу ліцензування зупинити дію ліцензії, а не анулювати.

В окремих випадках більш ефективним та оперативним заходом адміністративного примусу, ніж анулювання ліцензії, є зупинення її дії, оскільки він спрямований на недопущення вчинення ліцензіатом подальших порушень, має профілактичний характер та позбавляє ліцензіата

© Микитенко Л., 2018

права на провадження виду господарської діяльності лише протягом певного строку (що в свою чергу не вимагає отримання нової ліцензії).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання щодо ліцензування господарської діяльності перебувають у центрі уваги багатьох науковців, що обумовлено об'єктивними факторами, зокрема гостротою проблем, які виникають при ліцензуванні господарської діяльності та застосуванні права органу ліцензування зупинити дію ліцензії. Правові основи ліцензування господарської діяльності стали об'єктом дослідження О. Олійник [2]. Окремим аспектам ліцензування підприємницької діяльності присвячено працю І. Пастуха [3]. Правовий режим ліцензування користування надрами розглянув І. Радик [4]. Зловживання монополієм становисем суб'єкта господарювання на ринку вивчали Н. Саніахметова та С. Мельник [5]. Поняття, ознаки та функції ліцензування певних видів господарської діяльності в Україні досліджено А. Шпомер [6]. Проблеми анулювання ліцензії на право провадження господарської діяльності за законодавством України розглянуто П. Пальчуком [7].

При цьому наукові дослідження присвячено переважно окремим правовим проблемам ліцензування господарської діяльності. Проте з прийняттям нової редакції Закону України «Про ліцензування господарської діяльності» питання щодо зупинення дії ліцензії залишаються не дослідженими та законодавчо не врегульованими.

Метою статті є розробка й обґрунтування пропозицій щодо вдосконалення правового регулювання ліцензування господарської діяльності, а саме накладення санкції у вигляді зупинення дії ліцензії.

Для досягнення поставленої мети основну увагу в статті зосереджено на вирішенні таких завдань:

- проаналізувати теоретичні та практичні аспекти щодо зупинення дії ліцензії на провадження господарської діяльності;
- визначити та зіставити такі адміністративно-господарські санкції, як «анулювання» та «зупинення» дії ліцензії;
- сформулювати висновки та пропозиції щодо вдосконалення законодавства в цій сфері.

Методи та матеріали. Аналіз норм законодавства щодо ліцензування господарської діяльності проведено за допомогою формально-логічного методу (аналіз, синтез, аналогія, узагальнення, індукція, дедукція), що дало змогу виявити неточності, суперечності та прогалини, колізійні норми, які існують сьогодні у законодавстві України у сфері ліцензування. Метод соціологічного дослідження застосовано при характеристиці шляхів оптимізації законодавства, встановлення законодавчих гарантій захисту прав ліцензіатів.

Результати дослідження. Правові засади ліцензування господарської діяльності в Україні визначено в Законі України «Про ліцензування видів господарської діяльності», який покликаний врегулювати суспільні відносини у сфері ліцензування видів господарської діяльності,

крім того, визначає виключний перелік видів господарської діяльності, що підлягають ліцензуванню, встановлює уніфікований порядок їх ліцензування, нагляд і контроль у сфері ліцензування, відповідальність за порушення діючого законодавства у сфері ліцензування видів господарської діяльності.

Проте дія цього Закону не поширюється на порядок видачі, переоформлення та анулювання ліцензій на здійснення таких видів господарської діяльності:

- банківську діяльність, яка здійснюється відповідно до Закону України «Про банки і банківську діяльність»;
- діяльність у галузі телебачення і радіомовлення, яка здійснюється відповідно до Закону України «Про телебачення і радіомовлення»;
- виробництво і торгівля спиртом етиловим, коньячним і плодовим, алкогольними напоями та тютюновими виробами, що здійснюються відповідно до Закону України «Про державне регулювання виробництва і обігу спирту етилового, коньячного і плодового, алкогольних напоїв та тютюнових виробів».

Відповідно до Закону України «Про ліцензування видів господарської діяльності» ліцензування є засобом державного регулювання провадження видів господарської діяльності, що підлягають ліцензуванню, який спрямовано на забезпечення реалізації єдиної державної політики у сфері ліцензування, захист економічних і соціальних інтересів держави, суспільства та окремих споживачів. У ст. 12 Господарського кодексу (ГК) України [8] зазначено, що держава для реалізації економічної політики, виконання цільових економічних та інших програм і програм економічного і соціального розвитку застосовує різноманітні засоби і механізми регулювання господарської діяльності. Одним з таких засобів є ліцензування видів господарської діяльності.

Тобто, держава в особі органів ліцензування за допомогою ліцензування встановлює уніфікований порядок видачі, переоформлення та анулювання ліцензій.

Науковці також схиляються до того, що ліцензування є засобом державного регулювання. А. Шпомер зазначає, що ліцензування – це діяльність уповноважених органів, спрямована на надання у встановленому порядку суб'єктам господарювання дозволу на здійснення за певних умов передбачених законодавчими актами видів господарської діяльності, на захист прав і законних інтересів громадян, організацій та навколишнього природного середовища, а також забезпечення безпеки держави. Змістом такої діяльності виступають дії щодо видачі, переоформлення та анулювання ліцензій, видачі дублікатів ліцензій, ведення ліцензійних справ та ліцензійних реєстрів, контролю за додержанням ліцензіатами ліцензійних умов, видачі розпоряджень про усунення порушень ліцензійних умов та законодавства у сфері ліцензування [6, с. 77–80].

Ліцензування є правовим режимом початку здійснення окремого, визначеного законодавством виду підприємницької діяльності, що припускає наявність таких ознак, як: факт державного підтвердження і визначення меж права на провадження господарської діяльності; державний контроль за здійснюваною діяльністю; можливість припинення діяльності на особливих підставах, визначених органами держави, відмічає О. Олійник [2, с. 17].

Виходячи з підходів вчених до поняття ліцензування, вбачається, що ліцензування є засобом державного регулювання. Н. Саніахметова та С. Мельник відзначають, що з моменту отримання ліцензії виникає право підприємця провадити відповідний вид діяльності, яке (право) він може реалізовувати протягом строку чинності ліцензії, після закінчення якого це право припиняється [5, с. 4].

Таким чином, право займатись господарською діяльністю, що підлягає ліцензуванню, надається суб'єкту господарювання органом ліцензування (який згідно з п. 1. ст. 4 Закону України «Про ліцензування видів господарської діяльності» є спеціально уповноваженим органом з питань ліцензування) як спеціальне право. Це спеціальне право поширюється на порядок видачі, переоформлення та анулювання ліцензій. Проте аналізу потребує питання щодо позбавлення права ліцензіата – анулювання ліцензії, а також обмеження права – зупинення дії ліцензії.

Позбавлення ліцензіата права на провадження виду господарської діяльності, що підлягає ліцензуванню, здійснюється шляхом прийняття органом ліцензування рішення про анулювання його ліцензії. Виходячи з аналізу численних нормативно-правових актів, орган ліцензування має право не тільки анулювати, а й зупинити дію ліцензії.

Відповідно до ч. 1 ст. 239 ГК України органи державної влади та органи місцевого самоврядування відповідно до своїх повноважень та в порядку, встановленому законом, можуть застосовувати до суб'єктів господарювання адміністративно-господарські санкції, до яких, зокрема, належить зупинення дії ліцензії на здійснення суб'єктом господарювання певних видів господарської діяльності [8]. Але стаття не розкриває змісту та підстав застосування цієї санкції. В Законі України «Про ліцензування видів господарської діяльності» також не передбачено повноваження та підстав органу ліцензування щодо зупинення дії ліцензії.

Заслуговує на увагу той факт, що окремими законодавчими актами передбачено право органу ліцензування зупинити дію ліцензії. У ч. 3 ст. 59 Закону України «Про ринок природного газу» вказано, що у разі скоєння правопорушення на ринку природного газу до відповідних суб'єктів ринку природного газу може застосовуватися санкція у вигляді зупинення дії ліцензії [9].

У ст. 16 Закону України «Про дозвільну діяльність у сфері використання ядерної енергії» зазначено, що ліцензія на провадження окремих видів діяльності у сфері використання ядерної енергії може бути зупинена [10].

Відповідно до ст. 24 Закону України «Про електроенергетику» у разі порушення енергопостачальником, який здійснює постачання електричної енергії на закріпленій території, умов і правил здійснення ліцензованої діяльності з постачання електричної енергії та інших обов'язків, передбачених цим Законом, враховуючи зобов'язання щодо забезпечення захисту прав споживачів електричної енергії та проведення розрахунків за закуплену енергопостачальником електричну енергію, а також з суб'єктом господарської діяльності, який здійснює передання належної енергопостачальнику електричної енергії, національна комісія, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, має право застосовувати до такого енергопостачальника санкцію у вигляді зупинення дії ліцензії [11].

У ч. 1 ст. 40 Закону України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг», відповідно до якої Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, може застосовувати такий захід примусу, як тимчасове зупинення ліцензії на право здійснення діяльності з надання фінансових послуг [12]; у ч. 2 ст. 11 Закону України «Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні», згідно з якою Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку (НКЦПФР), крім застосування фінансових санкцій за правопорушення, може зупинити ліцензію на право провадження професійної діяльності на фондовому ринку, яку було видано такому професійному учаснику фондового ринку [13].

У рішенні НКЦПФР «Про затвердження Порядку зупинення дії та анулювання ліцензії на окремі види професійної діяльності на фондовому ринку (ринку цінних паперів)» наведено терміни анулювання та зупинення ліцензії. Ці терміни вживаються у разі:

- анулювання ліцензії – позбавлення ліцензіата Комісією права на провадження окремого виду професійної діяльності на фондовому ринку;
- зупинення дії ліцензії – зупинення на строк до одного року дії ліцензії у разі порушення ліцензіатом законодавства.

Особливого обґрунтування потребує процедура зупинення дії ліцензії на прикладі Порядку НКЦПФР для апроксимації в законодавство про ліцензування. У разі виявлення порушення, уповноважена особа Комісії складає постанову про накладення санкції у вигляді зупинення дії ліцензії, вказує підстави, відповідно до яких накладається санкція у вигляді зупинення дії ліцензії. Разом з постановою уповноважена особа виносить розпорядження, в якому вказується на необхідність усунення порушень, які стали підставою для зупинення дії ліцензії, та надання в установлений строк звіту і документів про їх усунення. В п. 4 Порядку НКЦПФР визначено підстави для зупинення дії ліцензій. Комісія протягом 5 робочих днів з дати прийняття відповідної постанови (рішення) розміщує на офіційному сайті Комісії та публікує в офіційному виданні Комісії інформацію про зупинення

(відновлення) дії ліцензії, а також у разі зупинення дії (відновлення дії) ліцензії на провадження депозитарної діяльності депозитарної установи надсилає копію такої постанови (такого рішення) Центральному депозитарію цінних паперів та Національному банку України. У разі усунення ліцензіатом порушень, які стали підставою для зупинення дії ліцензії (за постановою), ліцензіат в установлений строк зобов'язаний надати до Комісії звіт, що складається в довільній формі та містить перелік заходів, проведених ліцензіатом для усунення правопорушення, перелік підтверджуючих ці заходи документів та засвідчені копії відповідних документів, що підтверджують усунення цих порушень, не пізніше ніж за 20 робочих днів до дня закінчення строку зупинення дії ліцензії [13].

З аналізу зазначених нормативних актів випливає, що анулювання ліцензії – це позбавлення ліцензіата права на провадження окремого виду діяльності, а зупинення (призупинення) дії ліцензії означає позбавлення права ліцензіата провадити ліцензовану діяльність протягом певного проміжку часу.

Тобто, у випадку порушення суб'єктом господарювання деяких ліцензійних умов, ефективним є застосування такої санкції, як зупинення дії ліцензії, що за оперативністю реагування є навіть більш дієвим важелем впливу, ніж анулювання ліцензії. Оскільки в такому випадку згідно зі ст. 16 Закону України «Про ліцензування видів господарської діяльності» рішення про анулювання ліцензії, підставою для прийняття якого був акт про невиконання розпорядження про усунення порушень ліцензійних умов або акт про повторне порушення ліцензіатом ліцензійних умов, набирає чинності через тридцять календарних днів з дня його прийняття, і це за умови, що ліцензіат протягом цього строку не подасть скаргу (апеляцію) на відповідне рішення до Експертно-апеляційної ради з питань ліцензування. Цю норму викладено в Проекті Закону про внесення змін до Закону України «Про ліцензування видів господарської діяльності» щодо зупинення дії ліцензії [14].

Висновки. Зупинення дії ліцензії є дієвим адміністративно-правовим засобом примусу на ліцензіата-порушника, але право органу ліцензування на зупинення дії ліцензії не передбачено Законом України «Про ліцензування видів господарської діяльності», що є суттєвим недоліком чинного законодавства. Адже законодавством створено неоднакові умови на зупинення дії ліцензії для провадження певного виду господарської діяльності, та окремі органи ліцензування безпідставно позбавлено такого права. Таким чином, на застосування заходу адміністративного примусу як зупинення дії ліцензії має право лише орган ліцензування, наділений відповідними владними повноваженнями, встановленими законом.

Водночас, підставою легітимності зупинення дії ліцензії є не лише прийняття відповідного рішення компетентним органом у спосіб

та в порядку, передбаченому законом, а й доведення до відома ліцензіата інформації про зупинення дії ліцензії. Оскільки, у разі відсутності повідомлення суб'єкта господарювання про зупинення дії ліцензії, у нього немає правових підстав вважати, що він не має права здійснювати відповідний вид діяльності. Запровадження дієвого засобу адміністративного примусу до ліцензіата унеможливить подальше провадження господарської діяльності та надасть можливість суб'єкту господарювання усунути допущені ним порушення без припинення ліцензованої діяльності і без переоформлення ліцензії.

У Законі України «Про ліцензування видів господарської діяльності» доцільно передбачити можливість органу ліцензування зупинити дію ліцензії у разі виявлення грубого порушення ліцензіатом ліцензійних умов шляхом прийняття відповідного рішення про зупинення дії ліцензії, яке підлягатиме негайному виконанню. Для врегулювання цього питання на законодавчому рівні потрібно доповнити ст. 1 Закону України «Про ліцензування видів господарської діяльності» від 02.03.2015 № 222-VIII після пункту першого новим пунктом, який надає тлумачення змісту слів «грубе порушення ліцензіатом ліцензійних умов», та доповнити Закон ст. 15-1 «Зупинення дії ліцензії» зі змістом щодо підстав, порядку, строків, дії ліцензіата в разі зупинення дії ліцензії, а також умов легітимності зупинення дії ліцензії.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про ліцензування видів господарської діяльності : Закон України від 02.03.2015 № 222-VIII. База даних «Законодавство України». URL : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/222-19>.
2. Олейник О. Правовые основы лицензирования хозяйственной деятельности. Закон. 1994. № 6. С. 15–18.
3. Пастух І. Д. Деякі аспекти ліцензування підприємницької діяльності. Вісн. Луган. ін-ту внутрішніх справ. 1999. № 2. С. 45–48.
4. Радик І. Л. Правовий режим ліцензування користування надрами. Вісн. Харків. нац. ун-ту внутрішніх справ. 2000. № 10. С. 266–270.
5. Саніахметова Н. О., Мельник С. Б. Зловживання монополієм (домінуючим) становищем суб'єкта господарювання на ринку. Підприємництво, господарство і право. 2003. № 1. С. 3–5.
6. Шпомер А. Поняття, ознаки та функції ліцензування певних видів господарської діяльності в Україні. Підприємництво, господарство і право. 2004. № 12. С. 77–80.
7. Пальчук П. М. Проблеми анулювання ліцензії на право провадження господарської діяльності за законодавством України. Держава і право. 2010. № 47. С. 210–216.
8. Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV. База даних «Законодавство України». URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.
9. Про ринок природного газу : Закон України 09.04.2015 № 329-VIII. База даних «Законодавство України». URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/card/329-19>.
10. Про дозвільну діяльність у сфері використання ядерної енергії : Закон України від 11.01.2000 № 1370-XIV. База даних «Законодавство України». URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/card/1370-14>.

11. Про електроенергетику : Закон України від 16.10.2012 № 5460-VI. База даних «Законодавство України». URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/575/97-%D0%B2%D1%80>.
12. Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг : Закон України від 12.07.2001 № 2664-III. База даних «Законодавство України». URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2664-14>.
13. Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні : Закон України від 30.10.1996 № 448/96-ВР. База даних «Законодавство України». URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/448/96-%D0%B2%D1%80>.
14. Проект Закону про внесення змін до Закону України «Про ліцензування видів господарської діяльності» щодо зупинення дії ліцензії від 22.03.2017 № 6221. База даних «Законодавство України». URL : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=61391.

Стаття надійшла до редакції 31.01.2018.

Mykytenko L. Suspension of the license action for proceedings of economic activity.

Background. Improvement of all stages and procedures of licensing, in particular, by their unification, was one of the reasons for the adoption of the Law of Ukraine «On Licensing Types of Economic Activities» dated March 2, 2015, № 222-VIII. However, the procedure for suspension of the license has not remained unified, since some normative acts, in contrast to the mentioned law, provide the right of the licensing authority to suspend the validity of the license, and not to cancel it.

Analysis of recent research and publications. Issues concerning the licensing of economic activities are at the center of attention of many scholars, which is due to objective factors, in particular the severity of problems that arise in the licensing of economic activity and the application of the right of the licensing authority to suspend the validity of the license. At the same time, the main body of scientific research is devoted mainly to separate legal problems of licensing of economic activity, however, with the adoption of the new wording of the Law of Ukraine «On Licensing Economic Activity», issues regarding the suspension of the license remain unexplored and not regulated by law.

The **aim** to develop and substantiate proposals for improving the legal regulation of the licensing of economic activities, namely the imposition of a sanction in the form of suspension of the license.

Methods and materials. The analysis of the norms of legislation on the licensing of economic activity was carried out using the formal logical method (analysis, synthesis, analogy, generalization, induction, deduction), which made it possible to detect inaccuracies, contradictions and gaps, the conflict rules that exist today in the Ukrainian legislation in the field of licensing. The method of sociological research is used to describe the ways of optimizing legislation, establishing legislative guarantees of the rights of licensees.

Results. On the basis of the analysis of current and prospective legislation of Ukraine, a comprehensive study of theoretical and practical aspects regarding the suspension of the license: the deprivation or restriction of the right to economic activity as an effective and operational measure of administrative coercion was conducted. The advantages of the decision to suspend the license from the cancellation of the license are explored.

Conclusion. The introduction of an effective means of administrative coercion for a licensee will make it impossible to carry out illegal business activities and will enable the economic entity to eliminate the violations that it has committed without termination of the licensed activity and without reissuing the license.

Therefore, it is expedient to provide in the Law of Ukraine «On Licensing Types of Economic Activities» the possibility for the licensing authority, in case of a gross violation

of the licensee's license terms, to discontinue the license by adopting a decision to suspend the license, which will be subject to immediate enforcement. To resolve this issue at the legislative level, it is necessary to supplement Art. 1 of the Law of Ukraine «On Licensing Types of Economic Activities» dated 02.03.2015 № 222-VIII after paragraph one, a new paragraph, which provides an interpretation of the content of the words «gross violation of the licensee's license conditions» and to supplement the law of Art. 15-1 «Termination of the license» with the content of the grounds, procedure, terms, actions of the licensee in case of suspension of the license, as well as the conditions of legitimacy of the suspension of the license.

Keywords: economic activity, licensing, license, subject of economic activity, cancellation of a license, suspension of a license, measures of administrative influence.

REFERENCES

1. Pro licenzuvannja vydiv gospodars'koi' dijal'nosti : Zakon Ukrai'ny vid 02.03.2015 № 222-VIII. Baza danyh «Zakonodavstvo Ukrai'ny». URL : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/222-19>.
2. Olejnik O. Pravovye osnovy licenzirovanija hozhajstvennoj dejatel'nosti. Zakon. 1994. № 6. S. 15–18.
3. Pastuh I. D. Dejaki aspekty licenzuvannja pidpryjemnych'koi' dijal'nosti. Visn. Lugan. in-tu vnutrishnih sprav. 1999. № 2. S. 45–48.
4. Radyk I. L. Pravovyj rezhym licenzuvannja korystuvannja nadramy. Visn. Harkiv. nac. un-tu vnutrishnih sprav. 2000. № 10. S. 266–270.
5. Saniahmetova N. O., Mel'nyk S. B. Zlovzhyvannja monopol'nym (dominujuchym) stanovyshhem sub'jekta gospodarjuvannja na rynku. Pidpryjemnyctvo, gospodarstvo i pravo. 2003. № 1. S. 3–5.
6. Shpomer A. Ponjattja, oznaky ta funkcii' licenzuvannja pevnyh vydiv gospodars'koi' dijal'nosti v Ukrai'ni. Pidpryjemnyctvo, gospodarstvo i pravo. 2004. № 12. S. 77–80.
7. Pal'chuk P. M. Problemy anuljuvannja licenzii' na pravo provadzhennja gospodars'koi' dijal'nosti za zakonodavstvom Ukrai'ny. Derzhava i pravo. 2010. № 47. S. 210–216.
8. Gospodars'kyj kodeks Ukrai'ny vid 16.01.2003 № 436-IV. Baza danyh «Zakonodavstvo Ukrai'ny». URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.
9. Pro rynek pryrodnogo gazu : Zakon Ukrai'ny 09.04.2015 № 329-VIII. Baza danyh «Zakonodavstvo Ukrai'ny». URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/card/329-19>.
10. Pro dozvil'nu dijal'nist' u sferi vykorystannja jadernoi' energii' : Zakon Ukrai'ny vid 11.01.2000 № 1370-XIV. Baza danyh «Zakonodavstvo Ukrai'ny». URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/card/1370-14>.
11. Pro elektroenergetyku : Zakon Ukrai'ny vid 16.10.2012 № 5460-VI. Baza danyh «Zakonodavstvo Ukrai'ny». URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/575/97-%D0%B2%D1%80>.
12. Pro finansovi poslugy ta derzhavne reguljuvannja rynkiv finansovyh poslug : Zakon Ukrai'ny vid 12.07.2001 № 2664-III. Baza danyh «Zakonodavstvo Ukrai'ny». URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2664-14>.
13. Pro derzhavne reguljuvannja rynku cinnih paperiv v Ukrai'ni : Zakon Ukrai'ny vid 30.10.1996 № 448/96-VR. Baza danyh «Zakonodavstvo Ukrai'ny». URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/448/96-%D0%B2%D1%80>.
14. Proekt Zakonu pro vnesennja zmin do Zakonu Ukrai'ny «Pro licenzuvannja vydiv gospodars'koi' dijal'nosti» shhodo zupynennja dii' licenzii' vid 22.03.2017 № 6221. Baza danyh «Zakonodavstvo Ukrai'ny». URL : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=61391.